

Ольга Вікторівна Глуценко,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (м. Харків, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ АКСЕЛЕРАТОРУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ФОРСАЙТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано необхідність здійснення форсайту національного добробуту та запропоновано методологічний підхід до складного та висхідного форсайт-прогнозування змін у фінансовій архітектоніці національного добробуту шляхом застосування інструментів акселератору сталого розвитку, що дає змогу якісно покращити рівень визначення перспектив розвитку систем зі складною логікою функціонування та ієрархічною побудовою.

Ключові слова: форсайт, національний добробут, фінансова архітектоніка, акселератор сталого розвитку.
DOI: 10.21272/mmi.2018.1-31

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розробка стратегії сталого добробуту передбачає пошук відповідного методологічного інструментарію. При прогнозуванні складних соціально-економічних явищ, що змінюють світогляд суспільства необхідне передбачення результатів прийнятих рішень як у короткостроковому й довгостроковому горизонтах планування так і окреслення найвіддаленіших наслідків. Методологія далекоглядного передбачення отримала назву «форсайт (*foresight*)» та була запозичена із футурології.

Форсайт як інноваційний інструмент розробки довгострокових прогнозів почав активно впроваджуватися з 70-х рр. ХХ ст. Наразі доведеною є ефективність його застосування у царині формування національної конкурентоздатності. Дедалі більшою мірою поширюється нове бачення проблем сталого розвитку (*Sustainable Development*) як таких, що не можуть бути вирішеними у межах існуючих підходів до їх розв'язання. Форсайт це особлива технологія проектування майбутнього на підставі консолідації різнорідних бачень, що відображають наслідки прийнятих рішень у середньо- та довгостроковій перспективі. Під час здійснення форсайту відбувається розробка активного багатовимірного прогнозу та консолідація суспільства навколо визначених цілей.

Результати форсайту виявляються у довгостроковому майбутньому як реалізація визначеного майбутнього та у короткостроковому періоді як консолідація суспільства навколо суспільно-значущої проблеми.

Досягнення добробуту (*well-being*) у контексті сталого розвитку українського суспільства – проблема, що може бути розв'язана за допомоги форсайту.

Застосування технологій форсайту стосовно проблем досягнення сталого добробуту в Україні порушує низку проблем, що стосуються розуміння добробуту, методології здійснення форсайту та консолідації розрізнених інтересів різних верств суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічні проблеми здійснення форсайту висвітлені у роботах закордонних науковців, таких як Б. Мартін (B. Martin) [1; 2], П. Беккер (P. Becker) [3] Дж. Андерсон (J. Anderson) [4], Я. Майлз (I. Miles) [5], Б. Рапперт (B. Rappert) [6], Л. Джорджиу (L. Georghiou) та М. Кінан (M. Keenan) [7], С. Величкович (S. Velickovic), В. Радойчич (V. Radojicic) та Б. Бакмаз (B. Bakmaz) [8], Л. Ілмова (L. Ilmola) та О. Ровенська (E. Rovenskaya) [9], Ф. Філіпс (F. Phillips) та Х. Лінстоун (H. Linstone) [10].

Форсайт як предмет дослідження, знаходиться у колі наукових інтересів українських вчених,

таких як Л. Федулова [11; 12] Т. Окландер [13], А. Савченко [14], Г. Єфімова [15], О. Калініна [16], М. Цедік [17; 18].

У ряді джерел подано результати здійснення форсайтів у різних країнах [19; 20; 21; 22; 23; 24].

У 2015 р. в Україні було реалізовано проект «Форсайт економіки України» на середньостроковий (2015-2020 рр.) та довгостроковий (2020-2030 рр.) часові горизонти. Це чи найперше в країні застосування форсайту для визначення сценаріїв та змін у суспільстві [25].

Не вирішені раніше питання, що є частиною загальної проблеми. Дотепер застосування форсайту в Україні щодо дослідження стійкого добробуту не проводилося, методологічний інструментарій здійснення процедур форсайту й прискорення сталого розвитку не адаптований до українського досвіду, що обумовлює відповідний практичний інтерес до теми дослідження та її теоретико-методологічну цінність.

Мета статті – обґрунтувати необхідність здійснення форсайту національного добробуту та розробити методологічний підхід щодо його проведення із використанням акселераторів сталого розвитку, вдосконалити інструменти акселератору сталого розвитку та адаптувати їх до умов розробки довгострокового проектування національного добробуту в Україні.

Основний матеріал. Подолання глибокої соціально-економічної кризи та вихід на траєкторії сталого розвитку вимагає консолідації зусиль усього суспільства навколо деполітизованої мети, що тісно пов'язана з гармонійним розвитком соціуму. Такою ціллю, за авторським баченням, може стати добробут. Досягнення сталого добробуту потребує гармонізації економічного, екологічного, соціального та духовного життя.

Для подальшого дослідження необхідно провести розмежування між поняттями «сталий розвиток» та «добробут». Сталий розвиток є процесом комплексного, гармонійного розвитку суспільства, що передбачає збереження та відновлення довкілля, розвиток економічної системи, що ґрунтується на інноваційних засадах, подолання нерівності та розвиток інститутів громадянського суспільства, які створюють умови для реалізації свобод особистості й не йдуть у супереч з нормами суспільства [24].

Добробут – це стан, що є відображає вихід суспільства на траєкторії сталого розвитку й рух ними. Сучасне уявлення добробуту формується на основі застосування наукового підходу до вимірювання людського розвитку «за межами ВВП (Beyond GDP)» і розширення предметного поля дослідження як рівня забезпеченості задоволення потреб людини, громади, суспільства, які сприяють їх матеріальному, духовному, соціальному та фізичному розвитку, що є гармонізованим з морально-етичними нормами та потребами у збереженні довкілля [26; 27]. Добробут відображає ступінь просування суспільства шляхом сталого розвитку.

Форсайт як технологія проектування майбутнього, що ґрунтується на пошуку суспільного консенсусу, повинна враховувати вказані напрямки сталого розвитку. За рівнем охоплення проблем форсайти поділяються на глобальні, національні, регіональні та корпоративні [18]. Форсайт національного добробуту можна класифікувати як національний.

Обов'язковою умовою досягнення результатів форсайту є побудова громадянського суспільства. Усі члени суспільства мають взяти на себе відповідальність за результати та наслідки спроектованого майбутнього. Цінність форсайту як інструменту передбачення майбутнього полягає не тільки у результаті, а й у самому процесі. Створення нового суспільства вимагає його консолідації задля досягнення спільної мети. Початок змін у суспільстві відбувається з моменту визначення цілі форсайту національного рівня.

Для збалансування різноспрямованих векторів застосуємо підхід, що має назву «Акселератор сталого розвитку». До акселератору сталого розвитку відносяться такі інструменти: «Компас сталого розвитку (Sustainable Compass)», «Піраміда (Pyramid)» та «Амеба (Amoeba)» [28].

Акселератор сталого розвитку дає змогу об'єднати колективні дії для визначення шляхів

досягнення сталого розвитку й добробуту, не дивлячись на символізацію та метафоричність назв інструментів акселератору. Це простота, що тільки здається, вона скриває вагомий науковий потенціал, приховує виструнчений алгоритм досягнення мети, й дозволяє врахувати реакції соціуму на зміни.

Застосування цього підходу до форсайту лише за одним параметром (економіка) було зроблено у [25]. За авторським баченням, це не є доцільним, оскільки, акселератор сталого розвитку – це комплексний метод, що розроблено саме для збалансування елементів, де економіка є лише однією зі складових сталого розвитку. Розглянемо докладніше усі складові акселератору сталого розвитку.

Першим елементом є «Компас сталого розвитку» [28], що ґрунтується на визначенні та гармонізації складових частин сталого розвитку: економічного, екологічного, соціального та якості життя. Цей метод має добру наочну та зрозумілу візуалізацію та використовується для навчання та прищеплення бачення (Vision) та способу мислення у контексті сталого розвитку для різних вікових груп, починаючи з шкільного віку.

Такий вибір напрямків можна пояснити прагненням досягти співзвучності з назвою сторін світу у скороченому англomовному варіанті: $N \rightarrow E \rightarrow S \rightarrow W$. Під час такого відбору порушується протиставлення між поняттями: «економіка та «якість життя», а також «природа» та «суспільство». За авторським поглядом, слід внести певні удосконалення у побудову «Компасу сталого розвитку». Необхідно скласти наступні пари протилежних понять: «природа» – «економіка» й «особистість» – «суспільство». Сутність протиставлення «природа» – «економіка» полягає у тому, що людство у процесі здійснення економічної діяльності порушує екологічну рівновагу, що вимагає пошуку балансу між господарчою діяльністю та збереженням екосистем. Протиставлення особистості та суспільства розкривається через систему інститутів суспільства, у яких має реалізуватися свобода особистості. Побудова «компасу» з двох чітко визначених протилежностей дає змогу коректно визначити сильні й слабкі сторони та визначити необхідні напрямки гармонійного розвитку.

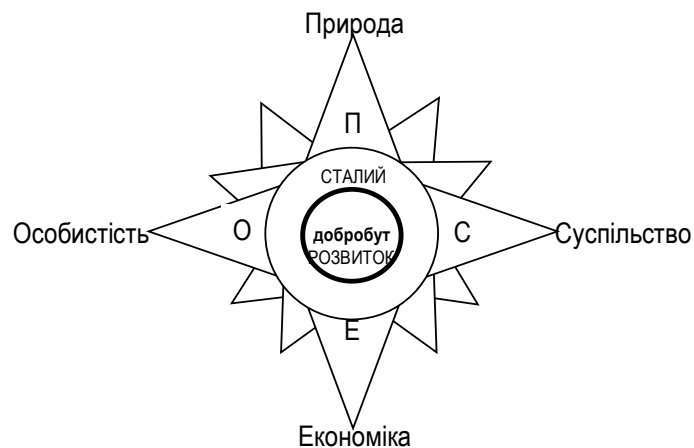

Рисунок 1 – Удосконалений компас сталого розвитку (розроблено автором на основі [28])

За умов удосконалення «компасу сталого розвитку» та його побудові на основі протилежностей «природа» – «економіка» й «особистість» – «суспільство» можливо здійснити

комплекс процедур форсайту та визначити сукупність заходів для досягнення сталого розвитку й добробуту.

В удосконаленому вигляді компас сталого розвитку набуває наступного візуального відображення, див. (рис. 1).

Удосконалений компас сталого розвитку може відігравати роль координатних осей для оцінки поточної ситуації, а також змін, що пропонуються або вже відбулися.

На первинному етапі проведення форсайт-сесії покращений «Компас» спрощує відбір учасників, що є фахівцями з окремого напрямку. На цьому етапі, учасники ще не здійснюють експертизи, тому не є експертами, але вони мають бути носіями відповідної ідеї, які готові до кваліфікованого подання своєї думки, консенсусу та досягнення спільної мети – підвищення рівня національного добробуту.

Напрямок «Природа» – має бути представлений екологами, «Суспільство» – соціологами та політологами, «Економіка» – економістами, «Людина» – психологами, фахівцями з соціальної роботи й персональних фінансів. Важливим є політична незаангажованість залучених фахівців.

Учасники форсайт-сесії мають розширювати своє бачення за рахунок врахування думок представників інших сторін «Компасу» та, у свою чергу, привносити елементи свого розуміння у бачення проблем представників інших сторін.

Підсумком використання на первинному етапі цього інструменту є розподіл учасників за відповідними напрямками, що утворюють «Компас сталого розвитку».

Використання наступного інструменту здійснюється на тлі оперування з «Компасом». Форсайт національного добробуту із застосуванням акселератору сталого розвитку повинен проводитися шляхом розвитку послідовного й поступового введення в дію усіх інструментів акселератору, не припиняючи дію попередніх. Таке нашарування інструментів дає змогу втримувати результати, що досягнуті з використанням першого, яким є «Компас», накладаючи певні обмеження під час використання наступного. Цей відбір не розпоршує, а цілеспрямовує усі проміжні результати для досягнення головної мети форсайту – національного добробуту України.

Другим інструментом з акселератору сталого розвитку є «Піраміда». Цей інструмент доцільно використовувати під час колективного вирішення проблем переходу до сталого розвитку та досягнення добробуту.

Існує два основних підходи до здійснення форсайту: низхідний (*top-down approach*) та висхідний (*bottom-up approach*). Під час застосування низхідного підходу, виявляється якомога більша кількість існуючих думок та точок зору, що фіксуються під час здійснення сесії форсайту. Відбувається рух від бажаного майбутнього до сьогодення, а учасники форсайт-сесії є представниками майбутнього у теперішньому.

При висхідному форсайті головна увага приділяється пошуку взаємодії, консолідації думок. Метою є розбудова розгалуженої мережі носіїв та впроваджувачів головної ідеї форсайту. Відбувається створення рушійного вектору формування нового майбутнього.

Під час застосування інструменту «Піраміда» необхідно застосувати обидва підходи до форсайту. Їх сумісне, послідовне застосування, (з початку низхідний, а потім висхідний) дасть змогу змінити парадигму національного добробуту у суспільстві.

«Піраміда» [28 – є алгоритмом пошуку вирішення проблем і переходу до активних дій]. Передумовою застосування цього інструменту є формування головної проблеми, яку потрібно вирішити. Далі шляхом поступового просування здійснюється послідовний пошук відповіді на наступні питання:

1. Що відбувається?
2. Чому це відбувається?
3. Що ми можемо зробити?

4. Як ми можемо це зробити?
5. Давайте зробимо це!

Під час пошуку рішень на поставлені питання можливо застосувати такі методики: обмін інформацією, мозковий штурм, SWOT-аналіз, логічні моделі, рольові ігри, ігрові симуляції, інтелектуальні карти (*mind map*), дорожні карти (*roadmap*), Дельфі, панелі населення та експертів, інтерв'ю, передбачення, моделювання, структурний аналіз, багатокритеріальне оцінювання, критичні технології, взаємний вплив, дерево відповідностей, морфологічний аналіз, сценарне прогнозування, зворотній прогноз, бенчмаркінг, екстраполяція, індикатори, інтелектуальний аналіз даних (*data mining*), конференції, семінари (*workshop*) тощо. Допустимим вважається також запозичення ідей з футурології та наукової фантастики. Широкий методичний спектр форсайту дає змогу досягати головної мети у будь-який спосіб. Важливим є відповідність наступним вимогам: креативність, взаємодія, доказовість, експертиза.

Найважливіший етап останній – перехід до реалізації прийнятих рішень. На відмінність від прогнозування, що дає відповідь на питання «яким буде майбутнє», форсайт є засобом проектування майбутнього, ґрунтується на тезі «майбутнє є результатом теперішніх дій та рішень». Відтак, залучення до форсайту представників влади різних рівнів є обов'язковою умовою. Необхідною при здійсненні форсайту є пошук взаємодії між його учасниками та на підставі знайденого консенсусу відбувається розв'язання визначених завдань. Побудова визначеного майбутнього є складним процесом, що врешті решт включить у себе усіх членів соціуму. Суспільство має бути готовим до змін. Досягнення національного добробуту вимагає змін з боку більшості суспільних інститутів, що мають сприйняти нову філософію сталого розвитку. Найзначніші зміни мають відбутися у інститутах економічної, насамперед фінансової, системи.

Взаємодія між учасниками форсайту має звершитися вибором сценарію розвитку, який влаштовує усі зацікавлені сторони та переходом до його втілення у життя. Вже згаданий досвід проведення форсайту обмежується лише розробкою сценаріїв розвитку економіки України у середньо- та довгостроковому часових горизонтах [25].

Для ринкової економіки, що ґрунтується на принципах економічної й політичної свободи використання прямих адміністративних заходів впливу є дуже обмеженим. Основним рушійним мотивом стають непрямі заходи, що зберігають певну свободу вибору та дій економічних агентів. Виходячи з цих позицій застосування фінансових методів, важелів та стимулів є раціональним. Фінансовий простір є оптимальним для поєднання адміністративних і ринкових заходів впливу на вибір поведінки економічних агентів.

Досягнення загальносуспільної мети вимагає розбудови цілісної системи руху фінансових потоків – фінансової архітекtonіки, що може трансформуватися у фінансову архітекtonіку забезпечення національного добробуту у разі, якщо основною метою розвитку суспільства визначено досягнення добробуту.

Потрібна зміна фінансової філософії: від сприйняття статей фінансування соціального забезпечення освіти, медичної допомоги, екології виключно як витрат, що обтяжують державний й місцеві бюджети до розуміння перетворення фінансового капіталу у його інші види: соціальний, людський, природний. Національний добробут є плодом використання усіх видів капіталу. Ефективна трансформація фінансового капіталу у його нефінансові форми здійснюється за допомоги фінансової архітекtonіки забезпечення національного добробуту, що є співвідношенням між ієрархічними та мережевими компонентами, де публічні фінанси уособлюють у собі ієрархію, децентралізовані фінанси утворюють мережевий тип відносин, фінансова інфраструктура опосередковує відносини між ними, а фіскальний та монетарний трансмісійні механізми передають імпульси державної політики у фінансову систему.

Формування фінансової архітекtonіки створює підґрунтя для досягнення добробуту та

виведення українського суспільства на траєкторії сталого розвитку. Створення та розбудова фінансової архітектури забезпечення національного добробуту має відбуватися під час здійснення процедури форсайту на етапі використання інструменту «Піраміда», оскільки, зазначений інструмент дає змогу перейти від аналізу поточної ситуації до реалізації прийнятих рішень й активно спонукає до дій.

Побудова цілісної системи руху фінансових потоків, що спрямовані на досягнення національного добробуту вимагає розширення об'єктно–предметного поля фінансової науки та застосування методологічного підходу «за межами ВВП (*Beyond GDP*)». Початок формування розгорнутого бачення досягнення добробуту у процесі сталого розвитку відбувається під час застосування «Компасу сталого розвитку», а завершується втіленням у життя прийнятих рішень у інструменті «Піраміда».

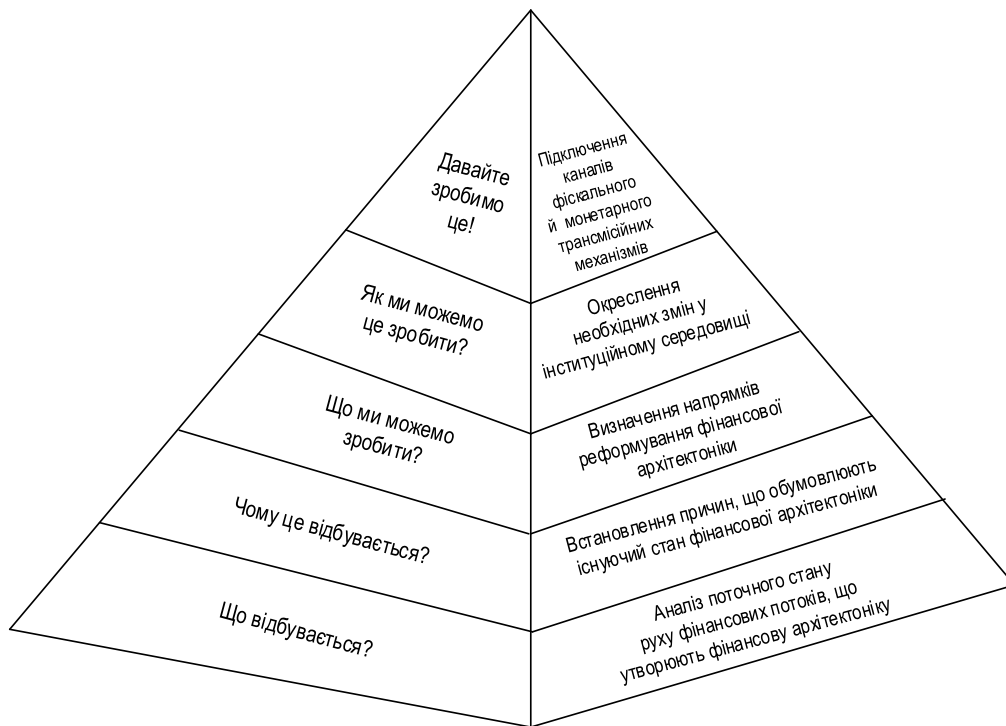

Рисунок 2 – Формування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту за допомогою інструменту «Піраміда» (розроблено автором на основі [28])

Використання акселератору сталого розвитку дає змогу одночасно досягати двох цілей: по-перше, сягати нових обріїв розвитку людства у гармонії з природою на практиці; по-друге, надати новий поштовх науковим розвідкам за рахунок розширення предмету їх досліджень. Інструменти акселератору сталого розвитку є певними символами, абстракціями, що дозволяють застосувати шлях сходження від абстрактного до конкретного не віддаляючись від реального життя, а наближаючись до нього, у процесі створення якісно кращого майбутнього. Етапи формування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту можуть бути представлені як шаблі використання інструменту «Піраміда», що наочно подано на рис. 2.

Розглянемо докладно основні етапи формування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту.

На першому етапі «Що відбувається?» здійснюється аналіз руху фінансових потоків. встановлюються осередки ризоморфних фінансових потоків, що рухаються неінституціоналізованими каналами. За авторським визначенням ризоморфний фінансовий потік є таким, що руйнує фінансову архітектуру. До ризоморфних фінансових потоків належить віднести: фінансові потоки «тіньової» та «сірої» економіки, а також інституціоналізовані фінансові потоки, що є дисгармонійними меті побудови фінансової архітектури.

Після встановлення джерел та осередків ризоморфних фінансових потоків необхідно здійснити цикл аудитів ефективності, про що наголошено у наукових працях Хмелькова А. [29; 30] й екологічних аудитів згідно стандартів *ISSAI* [31], за напрямками, що представлені у «Компасі сталого розвитку», з метою оцінки поточного стану формування фінансової архітектури національного добробуту. Результатом цього етапу використання інструменту «Піраміда» має стати комплексна та усебічна оцінка існуючого стану побудови фінансової архітектури національного добробуту.

На другому етапі «Чому це відбувається?» здійснюється пошук причин, що обумовили поточний стан фінансової архітектури. Важливим є визначення вичерпного переліку причин, що призвели до теперішнього стану, а також дослідження факторів, які призвели до появи цих причин. На цьому етапі причини, що перешкоджають формуванню фінансової архітектури національного добробуту необхідно класифікувати за трьома групами: перша – неефективний перерозподіл суспільних фінансових ресурсів; друга – відсутність каналів руху фінансових потоків; третя – інституційні пастки. Необхідність такого групування, за авторським поглядом, полягає у спільних шляхах подолання проблем кожної з визначених груп. Розглянемо докладніше кожну з груп. До першої групи причин, що пов'язані з неефективним перерозподілом фінансових ресурсів суспільства відносяться причини, що зазвичай пояснюються низькими доходами бюджетів усіх рівнів, які не дають змоги скерувати фінансові потоки на досягнення добробуту. Насправді, причина полягає у низькому ціннісному значенні статей фінансування добробуту. У сфері публічних фінансів є достатня кількість інструментів і механізмів для того, щоб задовольнити потреби у фінансуванні у повному обсязі.

До другої групи відносяться причини, що полягають у відсутності каналів руху фінансових ресурсів, тобто, ресурси потенційно існують, але дістатися до отримувачів коштів, де вони вкрай потрібні не можуть, тому що гнучкий механізм утворення каналів руху фінансових потоків не працює.

Третя група причин – інституційні пастки (*QWERTY, lock-in effect*) – стійки, але не ефективні норми поведінки, що самопідтримуються. Інституційні пастки – це блокування переходу до ефективної поведінки на користь неефективної, але усталеної. Саме пошук шляхів для руйнування й подолання інституційних пасток є найскладнішим завданням при застосуванні «Піраміди».

На третьому етапі «Що ми можемо зробити?» відбувається визначення напрямів реформування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту. Результатом першого та другого етапів сходження «Пірамідою» є розгорнуте усвідомлення сучасного стану формування фінансової архітектури національного добробуту й причин, що обумовили його. Визначаються доступні можливості для змін у потрібних напрямках.

Пошук можливостей для змін відбувається на тлі усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків між минулим та майбутнім. Під час здійснення процедур форсайту важливим є утримання логічних зв'язків між теперішнім станом та перебігом подій у майбутньому. Дотримання принципу обумовленості теперішнього минулим, а майбутнього теперішнім дає змогу реалістично визначити

наявні можливості та окреслити наслідки їх використання.

Головним завданням на цьому етапі сходження «Пірамідою» є побудова «ланцюга можливостей» за наступними кроками: перший – «які можливості є доступними зараз?»; другий – «які можливості стануть доступними у майбутньому, якщо зараз скористатися існуючими можливостями?»; третій – «чи веде використання послідовності можливостей до досягнення основної мети?». При обранні відповідного напрямку у використанні існуючих можливостей необхідно зважувати на наслідки їх використання. Безумовним сигналом обрання вірного напрямку змін є збільшення кількості можливостей у майбутньому та зменшення сторонніх ефектів або небажаних екстерналій за ними. Вірно й протилежне: якщо відбір можливостей здійснений не вірно – кількість доступних можливостей у майбутньому буде зменшуватися, а небажані ефекти від їх використання зростатимуть. Зменшення свободи вибору і дій можуть призвести до деградації суспільства, навколишнього середовища та погіршити умови життя людей.

Для розбудови ефективної та дієвої фінансової архітекτονіки потрібно змінювати інституційну архітектоніку фінансової сфери. Методологічний погляд вимагає проведення розмежування між поняттями «фінансова архітектоніка» та «інституційна архітектоніка фінансової сфери». А. Гриценко визначає інституційну архітектоніку наступним чином: «Мова йде про необхідність формування нового наукового напрямку, який можна коротко охарактеризувати як інституційну архітектоніку, що об'єднує у собі значення глибинної інституційної структури, мистецтва інституційного будівництва і загального естетичного плану побудови цілісної системи інститутів»[32, с. 87-88]. Фінансова архітектоніка є функціональним розвитком інституційної архітектоніки фінансового сектору. Вона об'єднує інституційний й функціональний аспекти та дає змогу створювати специфічні форми – фінансову архітектоніку забезпечення національного добробуту.

Для визначення можливостей змін у побудові фінансової архітектоніки національного добробуту необхідно відштовхуватися від її функціонального призначення – скерувати рух суспільних фінансових потоків у напрямки, що є складовими частинами добробуту у сучасному, розгорнутому розумінні й досягти очікуваних змін. Фінансова архітектоніка має зовнішню форму прояву у вигляді системи інститутів фінансового сектору та внутрішню, що містить у собі механізми та канали руху фінансових потоків. Таким чином можна визначити, що фінансова архітектоніка включає в себе інституційну архітектоніку як зовнішню форму та систему руху фінансових ресурсів як внутрішню форму. Зовнішня та внутрішня форми можуть бути розглянуті виходячи з позицій формальних та неформальних норм.

На цьому етапі проведення форсайту, за авторською думкою, слід здійснити процедури низхідного та висхідного форсайту. При низхідному форсайті визначаються необхідні кроки щодо досягнення визначеної мети та співставляються потреби й можливості їх задоволення. Створюється «ланцюг можливостей», що є шляхом до досягнення мети. З переліку доступних можливостей цілеспрямовано здійснюється відбір тих, використання яких веде до визначеної мети. При застосуванні висхідного форсайту визначається вичерпний перелік можливостей, доступний на даний час.

Наступний етап сходження «Пірамідою» – пошук відповідей на питання «Як ми можемо це зробити?» На цьому етапі відбувається окреслення необхідних змін у інституційному середовищі, що має бути спрямованим на досягнення національного добробуту. Проектування необхідних змін у системі усталених норм, що існують у фінансовій системі суспільства має закріплювати необхідні трансформації у системі руху фінансових потоків суспільства. На цьому етапі відбувається трансформація інституційної архітектоніки шляхом створення нових норм або змін тих, що існують. Прищеплення нових норм поведінки може відбуватися трьома способами:

1. Сильна залежність від початково обраного шляху, «Ефект колії (*Path Dependence*)» – у межах існуючих інститутів, коли новий інститут «проростає» крізь старий; 2. «Менш сильна залежність (*Path Determinacy*)» – паралельне існування нових та старих інститутів; 3. «Відсутність зв'язку (*Path Indeterminacy*)» – відсутність зв'язків між старими й новими нормами, руйнування старих норм й створення нових – революційний шлях створення інститутів. Подолання інституційних пасток можливе лише у спосіб їх руйнування. Якнайшвидше викорінення інституційних пасток не дає змоги адаптуватися до змін та продовжити існування. Стан закріплення нових норм як формальних так і неформальних відобразить умова зменшення трансакційних витрат економічних агентів на укладання угод.

Важливим елементом цього етапу сходження «Пірамідою» є розробка механізмів примусу щодо додержання норм. Схильність до опортуністичної поведінки членів суспільства вимагає розробки механізмів примусу як частини інституційної архітектури. У свою чергу, ці механізми поділяються на механізми покарання й засоби унеможливлення порушення норми. До механізмів покарання можуть бути віднесені формальні норми, а до засобів унеможливлення як формальні так і неформальні.

На верхівці «Піраміди» знаходиться спонукальний заклик – «Давайте зробимо це!». На найвищому щаблі відбувається втілення у життя змінених норм. Реалізація у суспільстві нових форм побудови фінансової архітектури національного добробуту задіє фінансовий і монетарний трансмісійні механізми, що шляхом генерування імпульсів та відстеження реакцій на них економічних агентів вкажуть на ступінь дієвості нових інститутів. Трансформація фінансової архітектури національного добробуту за допомоги змін у інституційній архітектурі має відобразитися у реакції економічних агентів, тобто призвести до руху фінансових потоків. Переорієнтація спрямування фінансових ресурсів на ціль досягнення добробуту досягається не у вимушений спосіб, а завдяки інституційному дизайну та створенню каналів руху фінансових потоків.

Проміжним висновком з дослідження можливостей застосування акселераторів сталого розвитку у фінансовій архітектурі національного добробуту України є обґрунтування доцільності використання такого інструменту з набору акселераторів сталого розвитку як «Піраміда». Завдяки їй застосування відбувається розробка алгоритму визначення й втілення у життя необхідних змін.

Останнім інструментом з переліку акселераторів сталого розвитку є «Амеба (*Amoeba*)» [28]. Це рольова гра під час котрої її учасники приймають на себе різні ролі по відношенню до змін. Цінність цього інструменту з акселераторів сталого розвитку для здійснення процедур фінансового полягає у прищепленні навичок формування колективних інноваційних рішень у процедурі дифузії інновацій.

Головною методологічною цінністю інструменту «Амеба» у фінансовій архітектурі є підвищення чутливості та толерантності до інновацій серед учасників – носіїв та впроваджувачів ідеї фінансового. Прищеплення ідеї необхідності досягнення сталого національного добробуту з відповідальністю за наслідки своїх рішень та дій, відбувається не у вимушений спосіб, а під час відігравання відповідних ролей у грі «Амеба».

Рольові ігри є узвичаєним інструментом, що використовується під час фінансової архітектурної сесії, тому й рольова гра «Амеба» може бути застосована у разі проведення фінансової архітектурної національного добробуту України.

«Амеба» завершує процес прискорення стійкого розвитку тим, що вводить учасників фінансового у механізм дифузії інновацій, надаючи їм необхідного рушійного поштовху та готуючи їх до проблем з якими вони зіткнуться у реальному житті, під час реалізації мети фінансового. «Амеба» є метафорою для відображення процесу сприйняття інновацій суспільством. Одна з найпростіших істот – одноклітинкова амеба, повільно рухається до шматочків їжі, всмоктуючи їх у себе. Так і у

суспільстві процес поширення інновацій є доволі повільним процесом, прискорити його можливо розуміючи ставлення членів соціуму до інновацій.

Теорію дифузії інновацій було введено у широкий науковий обіг Е. Роджерсом (Everett M. Rogers), який довів подібність графіків розподілу інновацій нормальному розподілу та класифікував кожну з виокремлених груп на новаторів, ранніх послідовників, ранню більшість, пізню більшість та відстаючих [33]. Масового характеру інноваційний рух набуває з переходом від ранніх послідовників до ранньої більшості, а нестримного – при переході від ранньої до пізньої більшості.

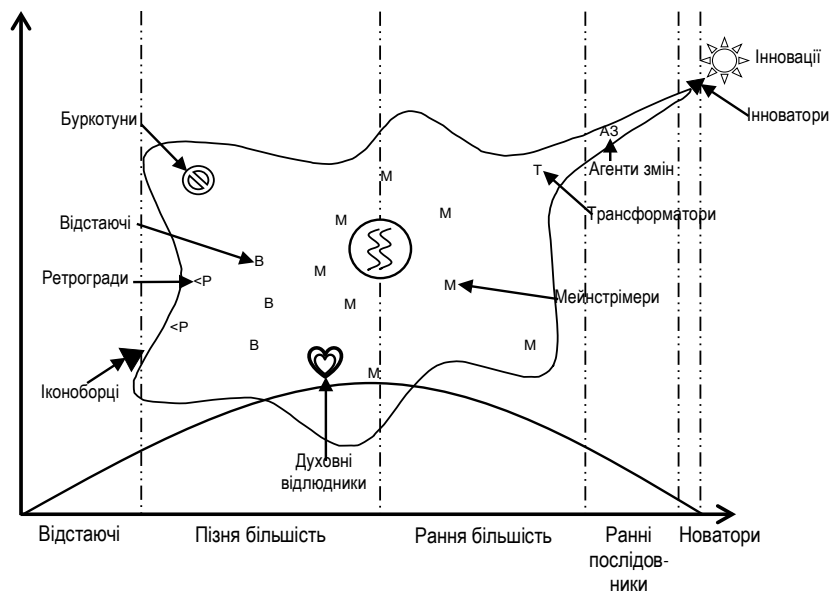

Рисунок 3 – Співставлення розподілу груп за класифікаційними ознаками сприйняття інновацій, накопичення інновацій за Е. Роджерсом у інструменті «Амеба» (розроблено автором на основі [28; 33])

На рис.3. у візуальній формі подано розподіл груп за класифікаційними ознаками сприйняття інновацій за Е. Роджерсом та співставлено з розподілом ролей у «Амебі». З рисунку можна спостерігати, що рушійний вектор надають «інноватори», їх найближчі послідовники – «агенти змін». Поширення у суспільстві інновації набувають від впливом «трансформаторів». Охоплення процесом змін широких верств суспільства має бути контрольованим, оскільки змінюється «генетичний код» суспільства, що робить увесь соціум чутливішим та толерантнішим до змін.

У «Амебі», на відмінність від класифікації, що запропонована Е. Роджерсом, подані групи, що негативно ставляться до процесу поширення інновацій. Такими є «Ретрогради», «Буркотуни» та «Іконоборці». Особливе утворення «Амеби» – «Духовні відлюдники», що поривають за собою членів суспільства у світ духовних пошуків. Роль «Духовних відлюдників» значна – вони знімають психологічне напруження у суспільстві, що пов'язане з процесом прийняття інновацій, таким чином стабілізуючи його. «Ретрогради» до останнього чинять опір процесу поширення інновацій, маючи особисте зацікавлення у збереженні перебігу подій у незмінному стані. «Буркотуни»

ставляться до нововведень песимістично, піддаючи новації жорсткій критиці. Неможна однозначно негативно оцінити цю соціальну групу, оскільки інновації можуть бути ризиковими та вводити суспільство у небезпеку. У цьому випадку «Буркотуни» відіграють важливу суспільну роль, критикуючи нововведення, стримуючи суспільство від надзвичайного захоплення новим.

Останньою соціальною групою, що представлена у «Амебі» є «Іконоборці», які знаходяться поза її межами та підштовхують суспільство до змін ззовні. «Іконоборці» формулюють проблему, яку намагаються вирішити «Іноватори», а «Агенти змін» популяризують нове бачення.

Проміжним висновком стосовно доцільності використання інструменту «Амеба» у форсайті національного добробуту є обґрунтування необхідності його використання. Стратифікація суспільства по відношенню до процесу сприйняття інновацій має важливе значення для процесу проектування майбутнього. Передбачення реакцій суспільних груп дає значно прискорити цей процес. Виокремлення груп, що є не толерантними до інноваційних процесів у суспільстві дає можливість змінити їх мотивацію та ставлення до нововведень. Значно зменшити соціальну напруженість у суспільстві можливо шляхом впливу на ціннісний світ суспільства. Здатність адаптуватися до змін підвищує життєздатність суспільства, його стійкість до ризиків, загроз та небезпек.

Висновки. У результаті проведених у статті досліджень вирішено комплексне науково – практичне завдання, що стосується необхідності проведення форсайту національного добробуту України та доцільності використання інструментів, завдяки яким досягається прискорення стійкого розвитку.

Вперше запропоновано методологічний підхід до спадного та висхідного форсайт-прогнозування змін у фінансовій архітектоніці національного добробуту шляхом застосування інструментів з акселератору сталого розвитку, що дає змогу якісно покращити рівень визначення перспектив розвитку систем зі складною логікою функціонування та ієрархічною побудовою. Доведено, що форсайт національного добробуту України має відбуватися із застосуванням акселератору сталого розвитку.

Основні положення та наукові здобутки запропонованого методологічного підходу полягають у наступному:

1. Доведено необхідність проведення форсайту національного добробуту України та доцільність використання акселератору сталого розвитку під час його проведення. Застосування інструментів акселератору сталого розвитку дає змогу значно прискорити вихід та просування траєкторіями сталого розвитку, шляхом усвідомлення факту відповідальності за майбутнє, що є наслідком теперішніх рішень та дій.

2. Здійснено авторське удосконалення «Компасу сталого розвитку» шляхом створення особливого простору добробуту з чотирьох вимірів, згрупованих за наступними напрямками: природа, суспільство, економіка, особистість. Побудова двох опозицій: «природа – економіка», й «особистість – суспільство» дає змогу оцінити поточний стан, визначити вплив окреслених змін, за умов збалансування інтересів людини та суспільства, досягнення екологічної рівноваги за умов прискорення темпів економічного розвитку.

3. Розробка дієвих алгоритмів цілеполагання й досягнення визначених цілей досягається за допомогою інструменту «Піраміда», що зазнав певних авторських удосконалень. Вони полягають у тому, що формування фінансової архітектоніки національного добробуту синхронізовано з відповідними стадіями «Піраміди».

4. Співставлено соціальні кластери, по відношенню до інновацій, шляхом порівняння розподілу груп населення у процесі дифузії інновацій з соціальними групами у інструменті «Амеба».

Застосування авторського методичного підходу під час форсайт-сесії дасть змогу прискорити

перехід до сталого розвитку українського суспільства.

У подальших дослідженнях необхідно розробити детальний план проведення форсайту національного добробуту України, окреслити коло спільних проблем для фахівців з економіки, екології, соціології, політології, а також фінансів, з метою створення різновекторного бачення добробуту та переходу до застосування інструментів з акселератору сталого розвитку.

1. Martin B. Foresight in Science and Technology / B. Martin // *Technology Analysis and Strategic Management*. – 1995. – Vol. 7. – № 2. – P. 139-168.
2. Martin B.R. Technology foresight in a rapidly globalizing / R. Ben Martin // *International Practice in Technology Foresight*. – Vienna : UNIDO, 2002. – P. 7-32.
3. Becker P. Corporate Foresight in Europe: A First Overview / P. Becker. – Institute for Science and Technology Studies, University of Bielefeld, Germany, 2002. – 27 p.
4. Anderson J. Technology foresight for competitive advantage / J. Anderson // *Long Range Planning*. – 1997. – № 30(5), – P. 665-677. DOI:10.1016/S0024-6301(97)00052-6.
5. Miles I. The development of technology foresight: a review / I. Miles // *Technological Forecasting and Social Change*. – 2010. – № 77(9), – P. 1448-1456. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2010.07.016>.
6. Rappert B. Rationalising the future? Foresight in science and technology policy co-ordination / B. Rappert // *Futures*. – 1999. – № 31(6), – P. 527-545. DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S0016-3287\(99\)00012-9](http://dx.doi.org/10.1016/S0016-3287(99)00012-9).
7. Georghiou L. Evaluation of national foresight activities: Assessing rationale, process and impact / L. Georghiou, M. Keenan // *Technological Forecasting and Social Change*. – 2006. – № 73(7), – P. 761-777. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2005.08.003>.
8. Velickovic S. The effect of service rollout on demand forecasting: The application of modified Bass model to the step growing markets / S. Velickovic, V. Radojicic, B. Bakmaz // *Technological Forecasting and Social Change*. – 2016. – Vol. 107. – P. 130-140. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2016.03.018>.
9. Ilmola L. Three experiments: The exploration of unknown unknowns in foresight / L. Ilmola, E. Rovenskaya // *Technological Forecasting and Social Change*. – 2016. – Vol. 106. – P. 85-100. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2015.12.015>.
10. Phillips F. Key ideas from a 25-year collaboration at technological forecasting & social change / F. Phillips, H. Linstone // *Technological Forecasting and Social Change*. – 2016. – Vol. 105. – P. 158-166. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2016.01.007>.
11. Федулова Л. Форсайт: сучасна методологія технологічного прогнозування / Л. Федулова // *Економіка і прогнозування*. – 2008. – № 3. – С. 106-120.
12. Федулова Л. Форсайт: сучасна методологія технологічного прогнозування / Л. Федулова // *Економіка і прогнозування*. – 2008. – № 4. – С. 124-138.
13. Окландер Т. Форсайт як організаційно-управлінська інновація / Т. Окландер // *Економічні інновації*. – 2011. – № 43, – С. 224-231.
14. Савченко А. Методи Форсайт як інструмент розвитку корпоративного сектора національної економіки України / А. Савченко // *Бізнес Інформ*. – 2014. – № 11, – С. 62-68.
15. Єфімова Г. Процедура форсайт-прогнозування розвитку суднобудування України / Г. Єфімова // *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування*. – 2014. – № 1. – С. 30-35. DOI: <http://dx.doi.org/10.15589/jnn20140105>.
16. Калініна О. Реалізація функції цілеспрямованості в бюджетуванні з використанням форсайту / О. Калініна // *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. – 2013. – № 1(21). – С. 42-55.
17. Цедік М.Г. Визначення перспектив застосування регіонального форсайту в системі публічного управління України / М.Г. Цедік // *Аспекти публічного управління*. – 2016. – № 3 (29). – С. 94-100.
18. Цедік М.Г. Розвиток регіонального форсайту як засобу територіального управління : дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02 / Марія Герасимівна Цедік. – Київ, 2016. – 205 с.
19. The European Foresight Monitoring Network. Collection of EFMN Briefs. – Luxembourg : Directorate-General for Research Cooperation, 2008. – 488 p.
20. New Horizons and Challenges for Future-oriented Technology Analysis: Proceeding of the EU-US Scientific Seminar: New Technology Foresight, Forecasting & Assessment Methods, Seville, May 13th and 14th 2004 / European Commission, Institute for Prospective Technological Studies. – Seville : Directorate-General Joint Research Centre, 2004. – 140 p.
21. Foresight Political Risk [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.ihs.com/pdf/Foresight%20Political%20Risk_146261110913044932.pdf.
22. Foresight: the Manual [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.undp.org/content/dam/undp/library/capacity-development/English/Singapore%20Centre/GCPSE_ForesightManual_online.pdf.

Розділ 5 Екологічний маркетинг та менеджмент

23. Гончаров В.В. Исследования по технологическому предвидению. Зачем они необходимы Республике Беларусь? / В.В. Гончаров, А.В. Марков, А.А. Успенский. – Минск : Б.и. – 2009. – 81 с.
24. «Sustainable Territories 2030». Sustainable development foresight at territorial level // *Le point sur*. – 2012. – April, № 124. – P. 1–4.
25. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015-2020) і довгостроковий (2020-2030 років) часові горизонти / наук. керівник проекту акад. НАН України М.З. Згуровський; Міжнародна рада з науки (ICSU); Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. – Київ : НТУУ «КПІ», 2015. – 136 с.
26. Глущенко О.В. Добробут як імператив суспільного розвитку України / О.В. Глущенко // *Економічний часопис-XXI* – 2016. – № 156(1-2). – С. 31-36.
27. Hlushchenko O. Well-being funding: essence and estimation method / O. Hlushchenko // *Rivista di Studi sulla Sostenibilita'* – 2016. – № 2. – PP. 45-55. DOI:10.3280/RISS2016-002005.
28. AtKisson Group [Electronic resource]. – Mode of access: <http://atkisson.com/acceleratorlite/>.
29. Хмельков А.В. Институционализация принципов INTOSAI для формирования публичных финансов [Электронный ресурс] / А.В. Хмельков // *Эффективная экономика*. – 2015. – № 4 – Режим доступа: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3985>.
30. Хмельков А.В. Ценность института контроля для устойчивого развития общества / А.В. Хмельков // *Вестник Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина*. – 2016. – Вып. 91. – С. 65-73.
31. INTOSAI International Organization of Supreme Audit Institutions [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.intosai.org/issai-executive-summaries/view/article/issai-5120-environmental-audit-and-regularity-auditing.html>.
32. Гриценко А. Институциональная политическая экономия: предмет, методология, содержание / А. Гриценко. – Saarbrücken : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2014. – 516 с.
33. Rogers E.M. Diffusion of innovations / E.M. Rogers. – New York : Free Press, 1995. – 519 p.
1. Martin, B. (1995). Foresight in Science and Technology. *Technology Analysis and Strategic Management*, 7 (2), 139-168.
2. Martin, B.R. (2002). Technology foresight in a rapidly globalizing. *International Practice in Technology Foresight* (pp. 7-32). Vienna: UNIDO.
3. Becker, P. (2002). *Corporate Foresight in Europe: A First Overview*, Institute for Science and Technology Studies, University of Bielefeld, Germany.
4. Anderson, J. (1997). Technology foresight for competitive advantage. *Long Range Planning*, 30(5), 665-677. DOI: 10.1016/S0024-6301(97)00052-6.
5. Miles, I. (2010). The development of technology foresight: A review. *Technological Forecasting and Social Change*, 77(9), 1448–1456. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2010.07.016>.
6. Rappert, B. (1999, August). Rationalising the future? Foresight in science and technology policy co-ordination. *Futures*, 31(6), 527–545. DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S0016-3287\(99\)00012-9](http://dx.doi.org/10.1016/S0016-3287(99)00012-9).
7. Georghiou, L., & Keenan, M. (2006). Evaluation of national foresight activities: Assessing rationale, process and impact. *Technological Forecasting and Social Change*, 73(7), 761–777. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2005.08.003>.
8. Velickovic, S., Radojicic, V., & Bakmaz, B. (2016). The effect of service rollout on demand forecasting: The application of modified Bass model to the step growing markets. *Technological Forecasting and Social Change*, 107, 130–140. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2016.03.018>.
9. Ilmola, L., & Rovenskaya, E. (2016). Three experiments: The exploration of unknown unknowns in foresight. *Technological Forecasting and Social Change*, 106, 85–100. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2015.12.015>.
10. Phillips, F., & Linstone, H., (2016). Key ideas from a 25-year collaboration at technological forecasting & social change. *Technological Forecasting and Social Change*, 105, 158–166. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.techfore.2015.12.015>.
11. Fedulova, L. (2008). Forsait: suchasna metodolohiia tekhnolohichnoho prohnouzuvannia [Foresight: modern technological forecasting methodology]. *Ekonomika i prohnouzuvannia – Economics and forecasting*, 3, 106-120 [in Ukrainian].
12. Fedulova, L. (2008). Forsait: suchasna metodolohiia tekhnolohichnoho prohnouzuvannia [Foresight: modern technological forecasting methodology]. *Ekonomika i prohnouzuvannia – Economics and forecasting*, 4, 124-138 [in Ukrainian].
13. Oklander, T. (2011). Forsait yak orhanizatsiino-upravlinska innovatsiia [Foresight as an organizational-managerial innovation]. *Ekonomichni innovatsii – Economic innovation*, 43, 224-231 [in Ukrainian].
14. Savchenko, A. (2014). Forsait yak instrument rozvytku korporatyvnoho sektora natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Foresight as a tool for development the corporate sector of the national economy of Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, 12, 62-68 [in Ukrainian].
15. Yefimova, H. (2014). Protsedura forsait-prohnouzuvannia rozvytku sudnobuduvannia Ukrainy [Foresight procedure of shipbuilding development in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu korablebuduvannia – Collection of Scientific Publications of National University of Shipbuilding*, 1, 30-35. DOI: <http://dx.doi.org/10.15589/jnn20140105>.
16. Kalinina, O. (2013). Realizatsiia funktsii tsilespriamovanosti v biudzhetuванні z vykorystanniam forsaitu [Realization of function of purposefulness in budgeting with the use of foresight]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi*

О.В. Глуценко. Застосування акселератору сталого розвитку у форсайті національного добробуту України

haluzi: *problemy teorii ta praktyky – Economic and management of machine building enterprise: the problems of theory and practice*, 1(21), 42-55 [in Ukrainian].

17. Tsedik, M.H. (2016). Vyznachennia perspektyv zastosuvannya rehionalnogo forsaitu v systemi publicnogo upravlinnia Ukrainy [Perspectives of regional foresight implementation in the system of public administration of Ukraine]. *Aspekty publicnogo upravlinnia – Public administration aspects*, 3(29), 94-100 [in Ukrainian].

18. Tsedik, M.H. (2016). Rozvytok rehionalnogo forsaitu yak zasobu terytorialnogo upravlinnia [The development of regional foresight as a means. territorial administration]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

19. Giesecke, S., Crehan, P., & Elkins, S. (Eds). (2008). *The European Foresight Monitoring Network. Collection of EFMM Briefs*. Luxembourg: Directorate-General for Research Cooperation.

20. Scapolo, F., & Cahill, E. (Eds). (2004). *New Horizons and Challenges for Future-oriented Technology Analysis*. Presented at the Proceeding of the EU-US Scientific Seminar: New Technology Foresight, Forecasting & Assessment Methods. Seville.

21. IHS Country Risk (2014). Foresight Political Risk. *ihs.com*. Retrieved from https://www.ihs.com/pdf/Foresight%20Political%20Risk_146261110913044932.pdf.

22. Global Centre for Public Service Excellence (2014). Foresight: the Manual. *undp.org*. Retrieved from http://www.undp.org/content/dam/undp/library/capacity-development/English/Singapore%20Centre/GCPSE_ForesightManual_online.pdf.

23. Honcharov, V.V., Markov, A.V., & Uspenskiy, A.A. (2009). *Yssledovanyya po tekhnolohyicheskomu predvydenyyu. Zachem ony neobkhodnyy Respublyke Belarus? [Studies on technological foresight. Why are they necessary for Belarus?]*. Minsk: B.I. [in Russian]

24. Department of the Commissioner-General of Sustainable Development. (2012). «Sustainable Territories 2030». Sustainable development foresight at territorial level. *Le point sur*, 124, 1–4.

25. Andritsev, B.V., Artemenko, L.P., Blinov, I.V., Bobyr, M.I., Boyko, T.V., Boldak, A.O., & et al (2015). *Forsayt ekonomiky Ukrainy: seredn'ostrokovyy (2015–2020) i dovhostrukovyy (2020–2030 rokiv) chasovi horyzonty [Foresight of economy of Ukraine: medium-term (2015-2020) and long term (2020-2030) time horizons]*. Kyiv: NTUU «KPI» [in Ukrainian].

26. Hlushchenko, O.V. (2016). Dobrobut yak imperatyv suspilnoho rozvytku Ukrainy [Well-being as an imperative of Ukraine's social development]. *Economic Annals-XXI*, 156 (1-2), 31-36. DOI: <http://dx.doi.org/10.21003/ea.V156-0007> [in Ukrainian].

27. Hlushchenko, O. (2016). Well-being funding: essence and estimation method. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita' 2*, 45-55. DOI:10.3280/RISS2016-002005

28. AtKisson Group (2015). Tools for Sustainability Transformation. *atkisson.com*. Retrieved from <http://atkisson.com/acceleratorlite/>.

29. Khmelkov, A. (2015). Institutsonalizatsiya printsipov INTOSAI dlya formirovaniya publichnyh finansov [The Institutionalization of the Principles of INTOSAI for the Formation of Public Finance]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, 4 Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3985> [in Ukrainian].

30. Khmelkov, A. (2016). Tsennost instituta kontrolya dlya ustoychivogo razvitiya obschestva [The Meaningfulness of the Sntitution of Control for the Sustainable Development of Society]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Ekonomichna» – Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin*, 91, 65–73 [in Russian].

31. International Organization of Supreme Audit Institutions INTOSAI (2004). *intosai.org*. Retrieved from : <http://www.intosai.org/issai-executive-summaries/view/article/issai-5120-environmental-audit-and-regularity-auditing.html>.

32. Hrytsenko, A. (2014) *Institutsionalnaya politicheskaya ekonomiya: predmet, metodologiya, sodержanie [Institutional political economy: subject matter, methodology, content]*. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing [in Russian].

33. Rogers, E.M. (1995). *Diffusion of innovations*. New York: Free Press.

О.В. Глуценко канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры финансов и кредита, Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина (г. Харьков, Украина)

Применение акселератора устойчивого развития в форсайте национального благосостояния Украины

В статье обоснована необходимость осуществления форсайта национального благосостояния и предложен методологический подход к нисходящему и восходящему форсайт-прогнозированию изменений финансовой архитектуры национального благосостояния путём применения инструментов акселератора устойчивого развития, что позволит качественно улучшить уровень определения перспектив развития систем со сложной логикой функционирования и иерархическим построением.

Ключевые слова: форсайт, национальное благосостояние, финансовая архитектура, акселератор устойчивого развития.

O.V. Hlushchenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Finance and Credit Department of the School of Economics, V.N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)

Application of sustainable development accelerator in the foresight of the national well-being of Ukraine

The aim of the article is to substantiate the necessity of the national well-being foresight and to develop a methodological approach to its implementation using accelerators of sustainable development, improve sustainability accelerator tools and to adapt them to the conditions of long-term planning of the national welfare of Ukraine.

The results of the analysis. The set forth in this article result of the research is the solution to a complex of scientific and practical problems regarding the necessity for the foresight of the national well-being of Ukraine and feasibility of applying of accelerating sustainable development tools. Application of accelerator tools for sustainable development enables to significantly accelerate the exit paths and promoting sustainable development through awareness of responsibility for the future resulting from current decisions and actions. Achieving well-being as the main objective of the foresight of the national well-being of Ukraine requires the establishment of domestic and adaptation of foreign methodological tools. The article consistently studies all the tools that make up a sustainable development accelerator: "Compass of sustainable development", "Pyramid" and "Amoeba", which were adapted and improved for using in Ukrainian practice. Consistent application of tools enables to achieve a comprehensive and harmonious development of the society with environment protection and restoration; innovative development of the economic system; overcoming inequality and the formation of the civil society institutions that create conditions for the effective exercise of freedoms and do not confront the norms of the society. The novelty of this research is the proposed innovative methodological approach to top-down and bottom-up foresight-forecasting on changes in the financial architectonics of the national well-being applying accelerator tools for sustainable development, which enables to improve the quality of forecasts on the perspectives of the development of systems with complex logic operations and hierarchical framework.

Conclusions and directions of further researches. It is done the author's modification of the "Compass sustainable development" by creating a special space of well-being in four dimensions grouped by the following categories: nature, society, economy, personal identity. The construction of two oppositions "nature – economy" and "personality – society" makes it possible to assess the current state, to determine the impact of the above changes, in the balance between the interests of personality and society to achieve ecological balance in conditions of the economic development acceleration. The development of effective algorithms for the certain goals achievement is realized with the assistance of the "Pyramid" tool, which has been improvement by the author. The formation of the financial architectonics of national well-being is synchronized with the corresponding stages of the "Pyramid". The author developed the mechanisms for achieving the objectives of foresight by changing financial architectonics. It is the first time when the problem of the formation of financial institutions is solved with the help of the foresight methodology and accelerator tools for sustainable development and the movement of financial flows is harmonized. Consistent application of initially top-down foresight allows top-down planning from the desired future to the real present to determine basic steps necessary to achieve the goal. There is a movement from the desired future to the present and participants of the foresight session represent the future in the present. At the stage of the bottom-up foresight there should be a consolidation of the society around the stages that lead to a specific goal. In the bottom-up foresight the main attention is focused on interaction and consolidation of ideas. The goal is to build an extensive network of carriers and implementers of the main idea of the foresight. The driving vector for the formation of a new future is built up. When applying the tool "Pyramid" it is necessary to apply both approaches to the foresight. Their compatible and consistent application (at first – bottom-up and then – top-down approach) will help to change the paradigm of the national well-being in the society. Social clusters were compared with respect to innovation by comparing the distribution of population groups when diffusing innovations with social groups in the instrument "Amoeba". There was determined an important social burden on social groups with negative or neutral attitude towards innovations.

The usage of the author's methodical approach during the foresight session of the national well-being will help to accelerate the transition to the sustainable development of Ukrainian society. Further scientific research should examine the state and effects of the institutional dysfunction of the current financial architectonics and establish the site of rhizomorphic financial flows destroying financial architectonics.

Keywords: foresight, well-being, financial architectonics, accelerator of sustainable development.

Отримано 03.04.2017 р.